

9.ÜNİTE

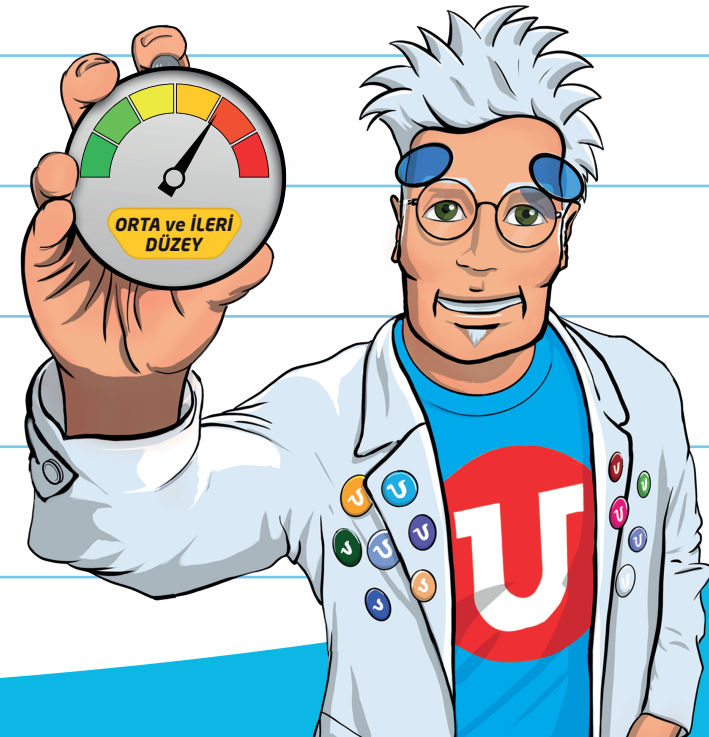

TYT Orta ve İleri Düzey Türkçe Soru Bankası

Nesnesine Göre Fiil Çatısı

FATMA GÜL ÖRS

Fiil Çatısı (Nesnesine Göre)

NESNE-YÜKLEM İLİŞKİSİ:

Geişli çatılı eylem:

→ Nesnesi olan ya da nesne alabilen eylemlerdir.

Örnek:

→ Etrafı daha iyi görebilmek için ışığı yaktı.

→ Bahçedeki kurumuş ağaçları kestiler.

★ **AÇIKLAMA** : Cümlede nesne olmasa da bu cümlelerin nesne alabilir durumda olup olmadığını anlayabilmek için yüklemden önce sembolik nesne olarak adlandırabileceğimiz **ONU** sözcüğünü getiririz. **Anlam bozulmuyorsa fiil geçişli, bozuluyorsa geçişsizdir.**

Örnek:

- Ahmet mutlaka senden öğrenmiştir.
- Dikkatli bakmayınca fark edemezsiniz.

Geçişsiz çatılı eylem:

- Nesnesi olmayan ve nesne alamayan fiillerdir. Edilgen çatılı fiiller aynı zamanda geçişsiz fiil özelliği taşır.

Örnek:

- Eve dönünce, yorgunluktan, uzandığım yerde uyuyakalmıştım.
- Bahçede saatlerdir dolaşıyordu sıkıntıdan.

★ **NOT:** “*Dolaşmak*” fiili, farklı bir cümlede kullanıldığında geçişlilik özelliği gösterebilir. Buradan şuna ulaşabiliriz: Kimi fiiller bulunduğu cümleye göre geçişlilik veya geçişsizlik özelliği gösterir.

Örnek:

→ Bahçeyi şöyle bir dolaştıktan sonra eve girdim.

Oldurgan çatılı eylem:

→ Geçişsizken *-r, -t, -tir* eklerinden birini alarak geçişli duruma gelen fiillerdir.

Örnek:

→ Kalem düştü.

Kalemi düşürdü.

→ Kardeşi ağladı.

Kardeşini ağlattı.

→ Ona güldü.

Onu güldürdü.

SORU

Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi nesnesine göre diğerlerinden farklıdır?

- A) Koşa koşa giderken ayağım taşa takılınca düştüm.
- B) Akşamüzeri arkadaşlarımla buluşmak üzere dışarı çıktım.
- C) Cengiz, öğretmenin sorduğu tüm soruları doğru cevapladı.
- D) Arkadaşlarımla, gün batımına yakın sahil boyunca yürüdük.
- E) Yıllarca şarkı söylemekten, beste yapmaktan büyük keyif aldı.

SORU

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde cümlede nesne kullanılmamıştır?

- A) Defne'nin tavsiyesiyle abone olduğum bu dergiyi çok beğendim.
- B) Şiddetli fırtınanın ardından denizin yatışmasıyla balıkçılar yola çıktı.
- C) Gün boyu güneşte kalan inşaat işçilerinin teni oldukça esmerleşmişti.
- D) Komşumuzun oğlu Cemil'in yardımıyla eşyaları kapının önüne taşıdık.
- E) Okuldan koşa koşa çıkıp gittiğim hâlde yarım saat kafeter-yada bekledim.